

بررسی تأثیر عوامل مادری، جنینی و محیطی در زمان زایش گاوهای شیری

مسعود طالب‌خان گروسی^{۱*}، امیر هوشنگ فلاح راد^۲، معصومه میش‌مست^۳

۱. دانشیار، گروه علوم درمانگاهی، دانشکده‌ی دامپزشکی، دانشگاه تهران، تهران- ایران.
۲. دانشیار، گروه علوم درمانگاهی، دانشکده‌ی دامپزشکی، دانشگاه فردوسی، مشهد- ایران.
۳. دامپزشک بخش خصوصی، تهران- ایران.

پذیرش: ۵ شهریورماه ۹۳

دریافت: ۲۷ فروردین‌ماه ۹۳

چکیده

هدف از این مطالعه، بررسی ارتباط بین ساعت زایش در طول شبانه روز با عوامل مادری، جنینی و محیطی از قبیل سن مادر، تعداد زایمان، طول دوره‌ی بارداری، جنس و وزن گوساله، میزان مرده‌زایی، میزان وقوع جفت‌ماندگی و اثر فصل زایمان در گاو شیری نژاد هلشتاین است. در خلال یک مطالعه‌ی گذشته‌نگر ۴ ساله، زمان زایش ۲۱۳۵ زایمان تک قلو گاوهای شیری هلشتاین مورد بررسی قرار گرفت. بخش زایمان دامپروری عاری از هر گونه استرس و اضطراب برای دام بود. زمان زایش دام‌ها به دو بخش در طول شبانه روز از ساعت ۶ صبح الی ۱۸ و از ساعت ۱۸ الی ۶ صبح تقسیم شد. پس از بررسی عوامل مادری، جنینی و محیطی دخالت‌کننده و تجزیه و تحلیلی داده‌های به دست آمده به کمک نرم افزار SPSS مشخص شد که ۵۳/۸ درصد زایش‌ها از ساعت ۶ صبح الی ۱۸ و ۴۶/۲ درصد زایمان‌ها از ساعت ۱۸ الی ۶ صبح بوده است. بیش‌ترین زایش در ساعت ۸ بامداد (۱۱۹ رأس) و کم‌ترین میزان زایمان در ساعت ۲۳ (۶۲ رأس) بود. بیش‌ترین میزان (۵۴/۶ درصد) جفت‌ماندگی در طی شب و کم‌ترین میزان (۴۶/۴ درصد) در طی روز اتفاق افتاد. بیش‌ترین میزان (۷۰ درصد) مرده‌زایی، هنگام شب رخ داد. نتیجه آن که در صورت فراهم آوردن محیط بدون تنش، عوامل مادری و جنینی تأثیری در زمان زایش ندارد؛ اما میزان جفت‌ماندگی و مرده‌زایی در زایمان‌هایی که در طول شب صورت می‌گیرد بیش‌تر است.

واژه‌های کلیدی: گاو هلشتاین، زمان زایش، عوامل مادری، عوامل جنینی، عوامل محیطی.

مقدمه

می‌تواند منجر به کاهش مشکلات و خسارات اقتصادی شود. مادر در واکنش به اثرات محیطی قادر است که زمان زایمان خود را کنترل کند. مادیان‌هایی که در شرایط طبیعی نگهداری می‌شوند زایمان خود را در محیطی کاملاً بدون استرس انجام می‌دهند. بر اساس بررسی‌های انجام شده، زایمان گاو در طول شبانه روز به طور یکنواخت است؛ اما تنش‌های ایجاد شده در محیط دام‌پروری هنگام غذا دادن و شیردوشی، اثرات متوقف‌کننده‌ای به خصوص در گاوهایی که سه بار و یا بیش‌تر زایش داشتند ایجاد می‌کند (۵ و ۹). نشان داده شده است که ۵۵/۹-۵۹ درصد گاوهای نژاد هر‌فورد بین ساعت ۷ و ۱۹ در طول

طول دوره‌ی آبستنی در گاو به‌طور متوسط ۲۷۹ روز و دامنه‌ی آن از ۲۷۳ الی ۲۹۰ روز است (۴). ثبت تاریخ تلقیح به دام‌پرور این اجازه را می‌دهد تا زمان نزدیک شدن زایمان گاو را ارزیابی کند. اکثر زایمان گاوها طبیعی و بدون مشکل است (۸)؛ اما گاوهای شیری نژاد هلشتاین بیش‌ترین نوع سخت‌زایی را به خود اختصاص داده‌اند (۵). بنابراین مراقبت‌های لازم در زمان زایمان باید به عمل آید. به‌منظور دستیابی به زایش موفق توأم با تولد گوساله‌ی زنده و سالم باید محیطی کاملاً آرام و بدون استرس برای مادر فراهم شود. مشاهده و زیر نظر گرفتن دام هنگام زایش